

Vybrané zistenia zo štúdie

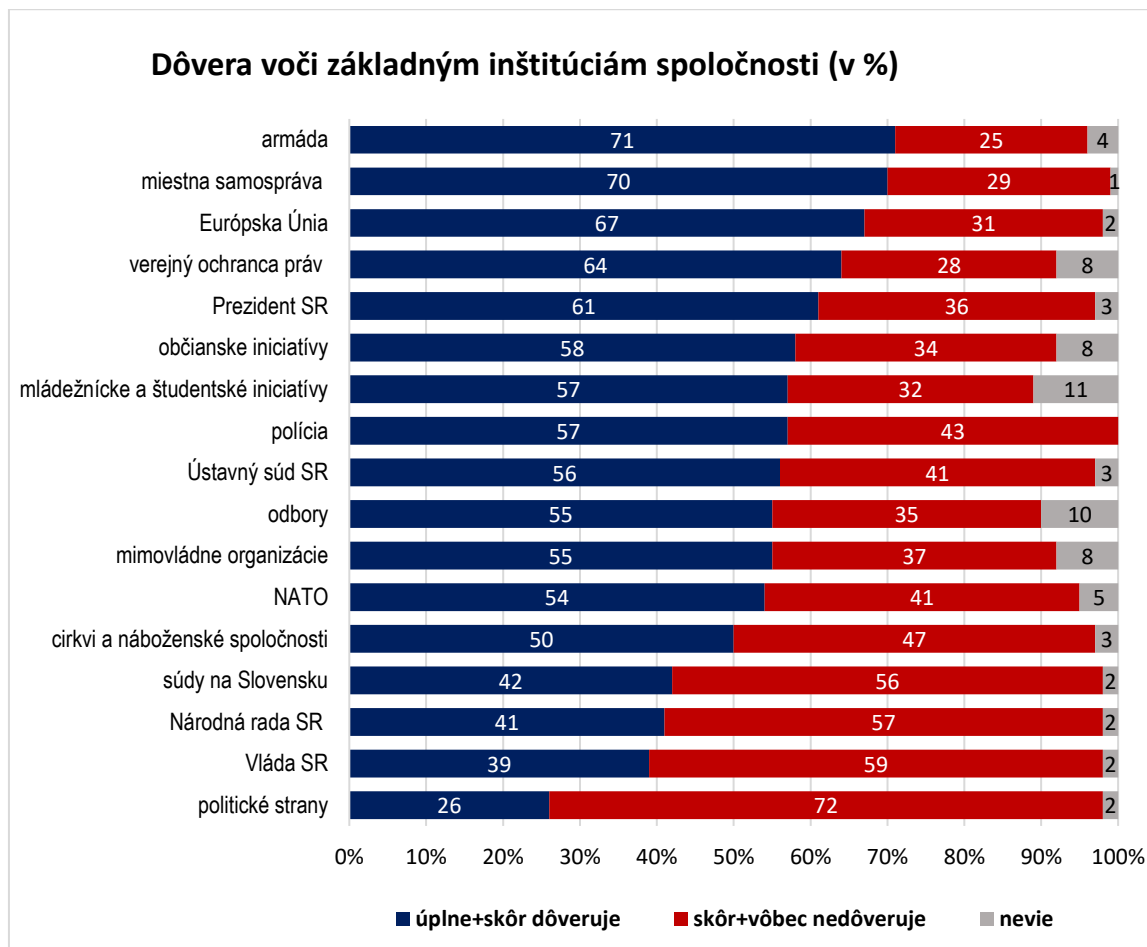
Občianska spoločnosť 2019 očami dospelaj populácie (18+)

V rámci Národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti sa uskutočnil rozsiahly sociologický výskum *Občianska spoločnosť*. Zber údajov realizovala spoločnosť Actly, s. r. o v dňoch 22. júna až 28. júla 2019. Vzorka obyvateľov SR zahŕňala 2004 respondentov vo veku od 18 rokov a spĺňala kritérium reprezentatívnosti podľa pohlavia, veku, vzdelania, veľkosti obce a kraja. Údaje zozbierali vyškolení anketári metódou osobných rozhovorov.

Na analýze dát z tohto výskumu, ako aj z viacerých sociologických výskumov venovaných občianskej spoločnosti, ktoré sa uskutočnili na Slovensku v posledných desaťročiach, je založená štúdia *Občianska spoločnosť 2019 očami dospelaj populácie (18+)*. Uvádzame na ukážku niektoré zo získaných poznatkov.

Dôvera k zložkám občianskej spoločnosti

Pri hodnotení občianskych iniciatív; mládežníckych a študentských iniciatív a mimovládnych neziskových organizácií jasne prevažuje dôvera nad nedôverou.

Dôvera k občianskej spoločnosti je silnejšia u mladších ľudí; vo vyšších vzdelanostných skupinách; u respondentov, ktorí hodnotia svoju domácnosť ako veľmi dobre alebo slušne finančne zabezpečenú; u ľudí, ktorí vedia sa dohovoriť vo viacerých cudzích jazykoch.

Ľudia dôverujúci občianskej spoločnosti pripisujú väčšiu váhu problémom korupcie a klientelizmu, šírenia nenávisti a netolerancie, prepojenia niektorých politikov s organizovaným zločinom; školstva a vzdelávania; klimatickej krízy a životného prostredia. Na druhej strane ľudia nedôverujúci mimovládny organizáciám a ďalším zložkám občianskej spoločnosti väčšmi zdôrazňujú neuspokojivý stav zdravotníckej starostlivosti; väčšmi ich trápia sociálne rozdiely; nízke príjmy; slabé postavenie seniorov; existencia regionálnych rozdielov; zamestnávanie cudzincov na slovenskom trhu práce.

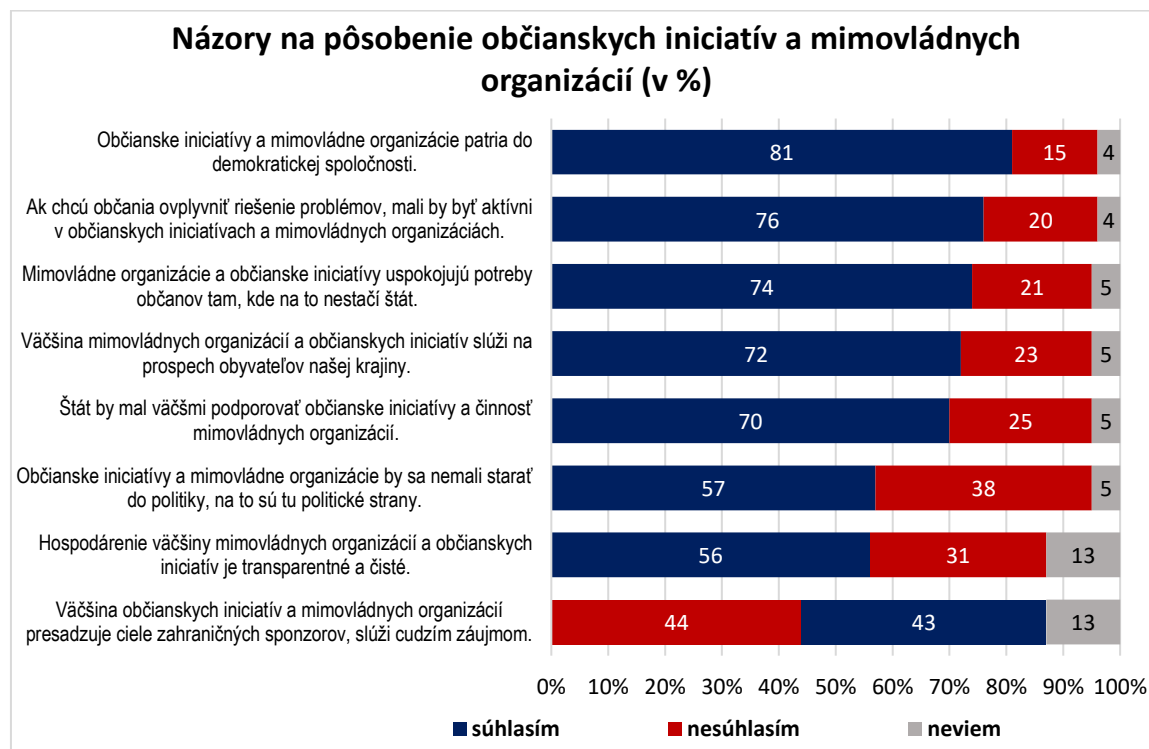
Dôvera k občianskej spoločnosti sa spája s nižším dištancom voči rozličným menšinám (etnickým, náboženským, sexuálnym), ako aj s priaznivým postojom k zmenám v EÚ smerujúcim k väčšej rodovej rovnosti, k tolerancii voči partnerstvám ľudí rovnakého pohlavia a k etnickej či náboženskej rôznorodosti.

Ľudia, ktorí dôverujú mimovládny organizáciám, občianskym iniciatívam, ako aj mládežníckym a študentským iniciatívam, sú silnejšími zástancami princípov liberálnej demokracie. Pripisujú väčšiu váhu kontrole politickej moci zo strany občanov i médií, zdôrazňujú rolu opozície a občianskej spoločnosti, ako aj požiadavku rešpektovať práva menšín. Zriedkavejšie sa hlásia k princípu silného vodcu rozhodujúceho bez ohľadu na parlament a občiansku spoločnosť. Menej zdôrazňujú požiadavku disciplíny a poriadku na úkor rešpektovania ľudských práv. Zriedkavejšie pripúšťajú možnosť, že by obetovali časť občianskych slobôd v záujme vyššej životnej úrovne. Väčšmi sa zaujímajú o politiku na komunálnej a národnej úrovni. Pociťujú menšiu občiansku bezmocnosť, väčšmi veria vo svoju možnosť ovplyvňovať vývoj Slovenska. Vyznačujú sa vyššou mierou občiansko-politickej participácie.

Názory na pôsobenie občianskych iniciatív a mimovládnych organizácií

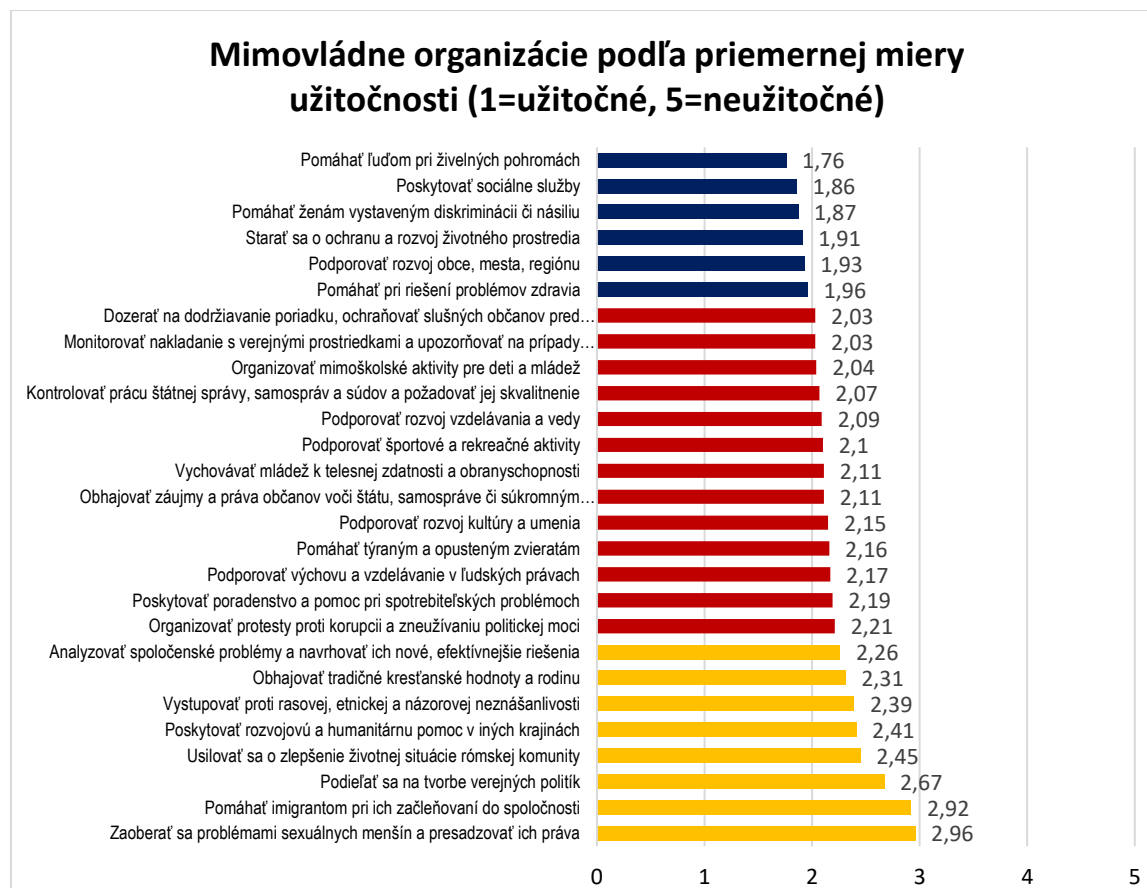
Výrazná väčšina respondentov sa zhodla na tom, že občianske iniciatívy a mimovládne organizácie patria do demokratickej spoločnosti; že uspokojujú potreby občanov tam, kde na to nestačí štát; že väčšina mimovládnych organizácií a občianskych iniciatív slúži na prospech obyvateľov našej krajiny. Prevažuje názor, že ak chcú občania ovplyvniť riešenie problémov, mali by byť aktívni v občianskych iniciatívach a mimovládnych organizáciách. Zároveň je vo verejnosti značne rozšírené očakávanie, že štát by mal väčšmi podporovať občianske iniciatívy a činnosť mimovládnych organizácií.

Rozloženie názorov na ekonomickú stránku fungovania mimovládnych organizácií a občianskych iniciatív však už nie je natoľko priaznivé. Iba o čosi viac ako polovica respondentov (56%) je presvedčená o čistote a transparentnosti hospodárenia väčšiny MNO a OI, kým vyše dve pätiny (44%) zaujali kritický (31%) alebo vyhýbavý postoj (13%). S názorom, že „väčšina OI a MNO presadzuje ciele zahraničných sponzorov a slúži cudzím záujmom“ sa stotožnili dve pätiny (44%), pričom rovnaké dve pätiny takéto obvinenie odmietli (43%). Ďalších 13% sa necítilo kompetentnými odpovedať.

Vnímanie užitočnosti mimovládnych organizácií rozličného zamerania

Hodnotenie užitočnosti celého širokého spektra 26 druhov mimovládnych organizácií je prevažne priaznivé: priemerné známky získané na „školskej škále“ sa pohybujú medzi 1,76 a 2,96 – čiže približne medzi známku „jedna mínus“ a „tri“.

Šesticu MNO s najlepším hodnotením (s priemernou známku lepšou ako dvojka) tvoria MNO, ktoré si kladú za cieľ pomáhať ľuďom pri živelných pohromách; poskytovať sociálne služby; pomáhať ženám vystaveným diskriminácii či násiliu; starať sa o ochranu a rozvoj životného prostredia; podporovať rozvoj obce, mesta, regiónu; pomáhať pri riešení problémov zdravia.

Druhú skupinu, ktorú verejnosť hodnotí približne dvojkou, tvorí trinásť MNO, ktoré si kladú za cieľ: monitorovať nakladanie s verejnými prostriedkami a upozorňovať na prípady korupcie; dozerať na dodržiavanie poriadku, ochraňovať slušných občanov pred neprispôsobivými; organizovať mimoškolské aktivity pre deti a mládež; kontrolovať prácu štátnej správy, samospráv a súdov a požadovať jej skvalitnenie; podporovať rozvoj vzdelávania a vedy; podporovať športové a rekreačné aktivity; obhajovať záujmy a práva občanov voči štátu, samospráve či súkromným vlastníkom; vychovávať mládež k telesnej zdatnosti a obranyschopnosti; podporovať rozvoj kultúry a umenia; pomáhať týraným a opusteným zvieratám; podporovať výchovu a vzdelávanie v ľudských právach; poskytovať poradenstvo a pomoc pri spotrebiteľských problémoch; organizovať protesty proti korupcii a zneužívaniu politickej moci.

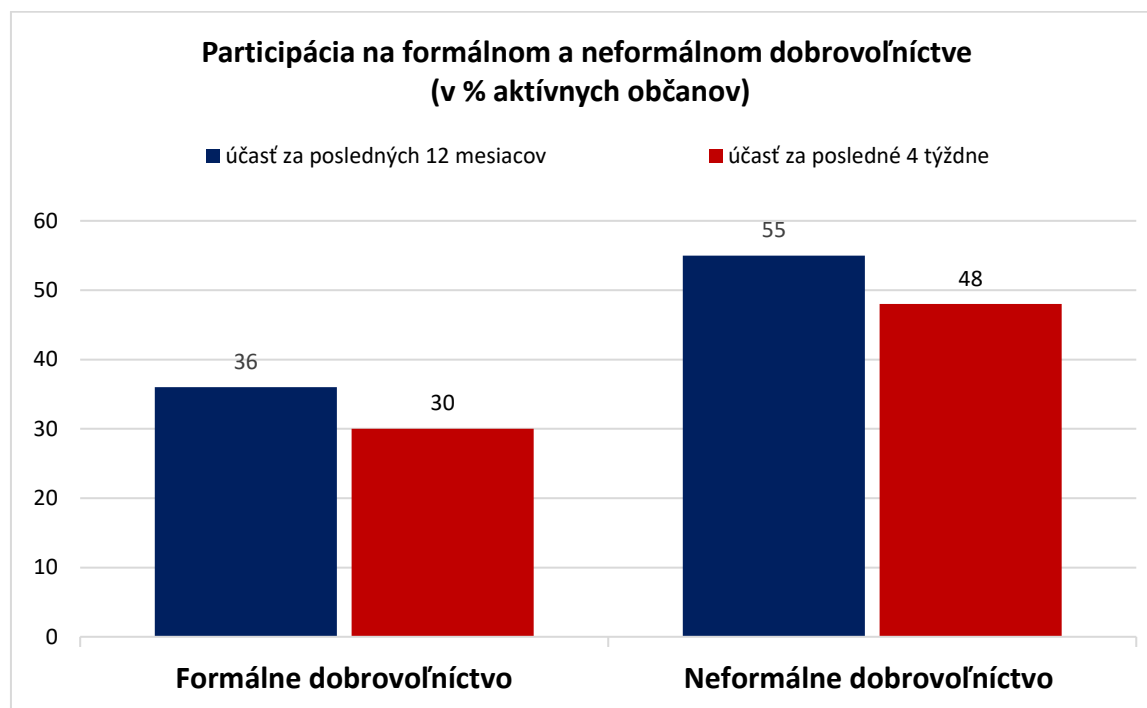
Tretiu skupinu (s hodnotením medzi známku dve mínus až tri) tvorí osem organizácií, ktoré si kladú za cieľ analyzovať spoločenské problémy a navrhovať ich nové, efektívnejšie riešenia (nezávislé think tanky); obhajovať tradičné kresťanské hodnoty a rodinu; vystupovať proti rasovej, etnickej a názorovej neznášanlivosti; poskytovať rozvojovú a humanitárnu pomoc v iných krajinách; zlepšiť životnú situáciu rómskej komunity; podieľať sa na tvorbe verejných politík; pomáhať imigrantom pri ich začleňovaní do spoločnosti; zaoberať sa problémami sexuálnych menšín a presadzovať ich práva.

Horšiu známku ako trojku nezískal žiadny z 26 druhov skúmaných mimovládnych organizácií.

Účasť občanov na formálnom a neformálnom dobrovoľníctve

Podiel respondentov, ktorí počas posledných 12 mesiacov dobrovoľne vykonávali neplatenú prácu v prospech iných ľudí či životného prostredia pre nejakú organizáciu alebo jej prostredníctvom, dosahoval 36%.

Popri dobrovoľníctve uskutočňovanom pre nejakú organizáciu alebo jej prostredníctvom (tzv. formálne dobrovoľníctvo) robia mnohí ľudia aj neplatenú prácu, ktorá spočíva v priamej pomoci mimo rodiny a domácnosti dobrovoľníka či dobrovoľníčky (tzv. neformálne dobrovoľníctvo). Tejto tradičnej forme dobrovoľníctva sa venovala viac ako polovica dospelých ľudí na Slovensku (55%). Oproti formálnemu dobrovoľníctvu je teda neformálne dobrovoľníctvo väčšmi rozšírené.

Medzi participáciou ľudí vo formálnom a neformálnom dobrovoľníctve existuje štatisticky významný a silný vzťah. Čím vyššia je participácia vo formálnom dobrovoľníctve, tým vyššie je aj zapojenie do neformálnych dobrovoľníckych aktivít.

Dobrovoľníci oboch typov – vykonávajúci neplatenú prácu prostredníctvom nejakej organizácie i mimo nej – sú v približne rovnakej miere zastúpení medzi ženami a mužmi, ako aj medzi jednotlivými vekovými kategóriami. S rastúcim vzdelaním sa zvyšuje podiel ľudí pôsobiacich vo väčšine oblastí formálneho dobrovoľníctva a vykonávajúcich i väčšinu druhov neformálnej dobrovoľnej práce. Formálnemu i neformálnemu dobrovoľníctvu sa viac venujú ľudia, ktorí majú pocit, že ich domácnosť je veľmi dobre, resp. slušne finančne zabezpečená. Zvýšenou účasťou vo vybraných oblastiach formálneho i neformálneho dobrovoľníctva sa vyznačujú hlboko veriaci ľudia.

Ľudia zapojení do formálneho i neformálneho dobrovoľníctva sa vyznačujú väčšou dôverou voči iným ľuďom i voči mimovládny organizáciám. Majú väčší záujem o politiku a intenzívnejšie sledujú celé spektrum informačných zdrojov. Je medzi nimi vyšší podiel dôsledných prívržencov liberálnej demokracie. Zaujímajú priaznivejší vzťah k historickým obdobiam a udalostiam, ktoré znamenali posilnenie demokracie a ukotvenie Slovenska v euroatlantickom priestore.

Formálne i neformálne dobrovoľníctvo je veľmi úzko späté aj s členstvom v nejakej dobrovoľnej organizácii, ako aj s darcovstvom. V oboch typov dobrovoľníctva sa väčšmi angažujú ľudia, pre ktorých je charakteristická aj vyššia miera občiansko-politickej participácie.